

АНАЛИЗ НА ИМУЩЕСТВЕНАТА СТРУКТУРА НА МЕДИЦИНСКИТЕ ДИАГНОСТИЧНО- КОНСУЛТАТИВНИ ЦЕНТРОВЕ В ГРАД ВАРНА

Любомира КОЕВА-ДИМИТРОВА¹

¹ Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“ – Варна
lubomira@yahoo.com

Резюме. От размера на активите и от това доколко удачно е тяхното съотношение до голяма степен зависят производствената и финансовата дейност на предприятието. Целта на настоящата статия е да се направи външен анализ на структурата на активите на медицинските диагностично-консултативните центрове (ДКЦ) в град Варна, като на тази база се направят изводи относно тяхната имуществена структура. Обект на изследване са годишните финансови отчети на 9-те ДКЦ-та, регистрирани на територията на град Варна, публикувани в Търговския регистър. Наименованията на ДКЦ-тата са кодирани с номера от 1 до 9, като с номера от 1 до 7 са 6 ДКЦ-та собственост на община Варна и 1 – дъщерно на държавна болница, а под номер 8 и 9 са частни ДКЦ-та. Предмет на изследване са активите и тяхното съотношение в изследваните лечебни заведения. Изследването обхваща 7 годишен период – от 2008 до 2014 година. Изчислени и сравнени са показателите за интензивност на имуществото, както и относителният дял на дълготрайните активи, получен като средна стойност от относителните дялове на всичките девет лечебни заведения за целия анализиран период. Направени са следните по-важни изводи: 1) средния относителен дял на дълготрайните активи на варненските ДКЦ-та за периода 2008 – 2014 г., възлиза на 56.85%. 2) дела на ДА, изчислен само за общинските ДКЦ-та (средна стойност) е значително по-висок – 72.75%, отколкото общата средна стойност 56.85%. 3) частните лечебни заведения инвестират много по-малко средства в дълготрайни активи, отколкото общинските. 4) от 2013 г. се забелязва леко увеличение на дела на ДА в частните и държавното ДКЦ-та, и лек спад при общинските (71.93). 5) създаването на он-лайн база данни, съдържаща осреднени показатели за финансовото и имуществено състояние на българските предприятия е наложително и необходимо условие за подобряване на тяхната конкурентоспособност, чрез осигуряване на надеждна, точна и удобна за използване информация за сравнение.

Ключови думи: диагностично-консултативни центрове, анализ, имуществена структура, лечебни заведения, активи.

1. Въведение

Оптималното разпределение на ресурсите е от изключително значение за всяко едно предприятие. То е белег за това доколко ефективно е неговото функциониране. От размера на активите и от това доколко удачно е тяхното съотношение до голяма степен зависят производствената и финансовата дейност на предприятието.

Основен източник на информация за външните потребители при този вид анализ е актива на баланса и някои елементи от приложението на годишния финансов отчет. Сравняването на абсолютните суми и/или относителните дялове на отделните активи, за текущият и предходните периоди помага да се измерят измененията в имуществената структура. Въз основа на информацията от счетоводния баланс могат да се изчислят следните съотношения:

1. На основните балансови раздели, групи и статии към общата сума на активите;
2. На отделните балансови статии или групи към други групи.
3. На отделни балансови статии към другите статии от актива.

Тези съотношения дават информация за качествените изменения в имуществената структура и позволяват да се направи сравнителен анализ с икономическия потенциал на други предприятия. Предимство на относителните показатели е, че до известна степен премахват негативното влияние на инфлацията.

2. Преглед на литературни източници

В специализираната литература, отношението на балансовата стойност на дълготрайните активи и на краткотрайните активи към балансовата стойност на всички активи са известни като **показатели за интензивност на имуществото:**

Дълготрайни активи (ДА)

Краткотрайни активи (КА)

Активи (А)

Активи (А)

Ако стойността на получените коефициенти се умножи по 100, ще се получи дела на ДА, респ. на КА от общата сума на активите в процент.

Реализирането на стратегическата цел на финансовото управление изисква да се оптимизират инвестициите в краткотрайни активи. Върху обема на поддържаните КА в дружеството влияние оказват видът на отрасъла, големината на предприятието, обемът и стабилността на продажбите, степента на поетия риск. Отношението на финансовия мениджър към риска е в основата на избора на вида на политиката на управление на фирмените краткотрайни активи – агресивна и консервативна.

Агресивната политика се характеризира с поддържането на ниско равнище на краткотрайните активи, по-висок риск и висока рентабилност. При нея, паричните средства, ликвидните ценни книжа, запасите, вземанията се свеждат до минимум. Целта е да се намалят разходите, свързани с управление и финансиране на вземанията, разходите, свързани със съхранение на материалните запаси, загубите от несъбираеми вземания. При неизменни други условия, всичко това ще увеличи размера на печалбата. Увеличаване на рентабилността се очаква да се постигне и в резултат на по-доходоносното вложение на свободни средства в дълготрайни активи. При възприемане на тази политика, предприятието се излага на по-голям риск, но се очаква по-голяма възвращаемост. Рискът е свързан с възможността фирмата да изпадне в

неплатежоспособност, поради недостиг на пари и ликвидни активи или на престои, поради липси на запаси.

Консервативната политика се характеризира с поддържане на високо равнище на КА, нисък риск и по-ниска рентабилност. Нивото на материалните запаси, краткосрочните финансови инвестиции, краткосрочните вземания, паричните средства е по-високо. Прилагането на консервативната политика на управление активите води до увеличаване на разходите за съхранение на запаси, финансиране и управление на вземанията. В резултат на това печалбата намалява. Така обаче намалява и опасността от ликвидни кризи в предприятието, поради значителния дял на паричните средства, поддържани в дружеството. Опасността от прекъсване на дейността, поради липса на материални запаси също е по-малка.

Според едни автори (Вачков, Ст., Т. Владимирова 2011), инвестициите в краткотрайни активи са с по-ниска доходност, в сравнение с тази на дълготрайните активи. Ето защо се счита, че колкото по-малък е дялът на КА в структурата на активите, толкова по-рентабилна е дейността на компанията. Според други автори (Годоров 2003), "по-високият дял на КА в сравнение с този на ДА свидетелства за формирането на по-мобилна имуществена структура, която способства за ускоряване на обръщаемостта на активите на предприятието. Тази констатация обаче е валидна само при положение, че в предприятието няма залежали запаси от суровини и материали, трудно реализируеми стоки и продукция, както и значителни дебиторски вземания."¹ По принцип по-големият дял на краткотрайните активи позволява по-гъвкаво реагиране при евентуални промени в конюнктурата на националната икономика, но високият относителен дял на краткотрайните активи не може да бъде оценен положително. Това важи особено за случаите, когато тяхната структура е неблагоприятна, т.е. когато преобладава дялът на по-слабо мобилните активи. Ако относителният дял на краткотрайните активи превишава значително средния за съответния отрасъл, това може да се дължи на сравнително големия размер вземания или на твърде много материални запаси. В тази ситуация е необходимо да се направи задълбочен анализ на материалните запаси и на дебиторската задлъжнялост.

При оценката на показателите трябва да се вземат пред вид характерът и особеностите на стопанската дейност. Георгиев (Георгиев 1992) посочва, че с най-голям относителен дял на дълготрайните активи са отраслите транспорт (60-70%) и енергетика (40-45%), а с най-нисък – търговията (25-30%)². От друга страна трябва да се отчете и наличието на пазарен риск и промяната на конюнктурната обстановка. Например нарастването на размера и относителния дял на краткотрайните активи може да е белег както за разширяване на производството, така и за забавяне на обръщаемостта на материалните запаси и вземанията, което автоматично води до увеличаване на техния размер.

Според Костова (Костова 2010), колкото по-голям е относителният дял на дълготрайните активи, толкова по-голяма е величината на т.нар. „постоянни разходи“ (амортизации, разходи за експлоатационна поддръжка, ремонт, местни данъци и такси и др.). Едно от средствата за евентуално неутрализиране на неблагоприятното влияние на сравнително по-големия размер на дълготрайните активи е подходящата

амортизационна политика. В България, честа практика е да се определят амортизационни норми равни на регламентираните данъчно признати такива (в ЗКПО), без да се отчита реалния полезен живот на дадения актив. При изследване на публикуваната информация в оповеставанията към Приложението на ГФО на ДКЦ-тата, се забелязва, че все повече лечебни заведения определят различни срокове за полезно използване на ДА от данъчно признатите, които отговарят по-точно на действителността.

За съжаление, в България все още няма единна информационна база данни с финансово-счетоводни показатели, нито за отделни предприятия, нито за осреднени стойности на показатели по браншове, което прави сравнението на изчислените показатели, характеризиращи имуществената структура на ДКЦ-тата във Варна със средните стойности на ДКЦ-тата в страната невъзможна.

3. Резултати и обсъждане.

При изследване на интензивността на имуществото е уместно да се изчисли и съотношението между ДА и КА, като полученото число показва дали ДА превишават КА и колко пъти (виж табл. 1)

Таблица 1.

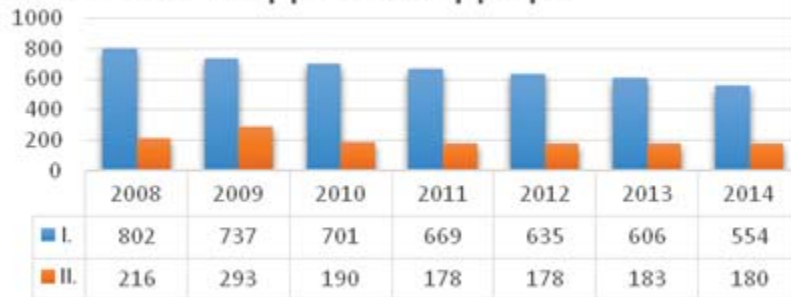
Показатели за интензитет на имуществото на ДКЦ –тата в гр. Варна

	Показатели на ДКЦ 1	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.
ДКЦ 1	ДА/А	0.79	0.72	0.79	0.79	0.78	0.77	0.75
	КА/А	0.21	0.28	0.21	0.21	0.22	0.23	0.25
	ДА/КА	3.71	2.52	3.69	3.76	3.57	3.31	3.08
ДКЦ 2	ДА/А	0.89	Няма данни	0.88	0.86	0.91	0.89	0.87
	КА/А	0.11		0.12	0.14	0.09	0.11	0.13
	ДА/КА	8.34		7.48	6.03	9.90	7.75	6.82
ДКЦ 3	ДА/А	0.85	0.76	0.84	0.83	0.85	0.76	0.74
	КА/А	0.15	0.24	0.16	0.17	0.15	0.24	0.26
	ДА/КА	5.69	3.19	5.39	4.97	5.54	3.09	2.87
ДКЦ 4	ДА/А	0.61	0.54	0.60	0.68	0.62	0.51	0.46
	КА/А	0.39	0.46	0.40	0.32	0.38	0.49	0.54
	ДА/КА	1.58	1.17	1.47	2.08	1.64	1.03	0.87
ДКЦ 5	ДА/А	0.56	0.56	0.55	0.53	0.53	0.54	0.53
	КА/А	0.44	0.44	0.45	0.47	0.47	0.46	0.47
	ДА/КА	1.29	1.27	1.23	1.14	1.14	1.16	1.14
ДКЦ 6	ДА/А	0.67	0.62	0.80	0.86	0.85	0.86	0.83
	КА/А	0.25	0.31	0.20	0.14	0.15	0.13	0.17

	ДА/КА	2.70	1.98	4.03	6.41	5.86	6.42	4.97
ДКЦ 7	ДА/А	0.50	0.35	0.43	0.49	0.52	0.54	0.47
	КА/А	0.50	0.58	0.57	0.51	0.48	0.46	0.53
	ДА/КА	1.01	0.60	0.75	0.97	1.08	1.17	0.90
ДКЦ 8	ДА/А	0.11	0.06	0.03	0.02	0.01	0.01	0.03
	КА/А	0.89	0.94	0.97	0.98	0.99	0.99	0.97
	ДА/КА	0.13	0.07	0.03	0.02	0.01	0.01	0.03
ДКЦ 9	ДА/А	0.00	0.02	0.03	0.45	0.57	0.38	Няма данни
	КА/А	1.00	0.98	0.97	0.55	0.43	0.62	
	ДА/КА	0.00	0.02	0.03	0.81	1.30	0.62	

Изменението в големината и съотношението между ДА и КА може да се изследва в динамика, като се онагледят по подходящ начин (виж фиг.1). Видно от фиг.1, е че в ДКЦ 1, е налице тенденция за намаляване на сумата на ДА, като в същото време КА запазват сравнително еднакво ниво. Постепенно намаляване в балансовата стойност на дълготрайните активи се наблюдава и в ДКЦ 3 и ДКЦ 6. Забелязва се устойчива тенденция към увеличаване на краткотрайните активи в ДКЦ 4, свързани с по-големия размер на паричните средства и вземанията, и в ДКЦ 8, свързани най-вече с увеличаване на свободните парични наличности. Тези констатации кореспондират с тенденцията на повишаване и в коефициентите за ликвидност, в т.ч. на абсолютната ликвидност, която за ДКЦ 4, за 2013 г. достига почти до числото 2, а за ДКЦ 8, за 2014 г., стига до изключително високата стойност 14,85. Следва да се помисли от ръководството на ДКЦ 8 за възможността за по-рационално използване на свободните парични средства, като напр. инвестиране в нова апаратура, развиване на нови дейности и др.

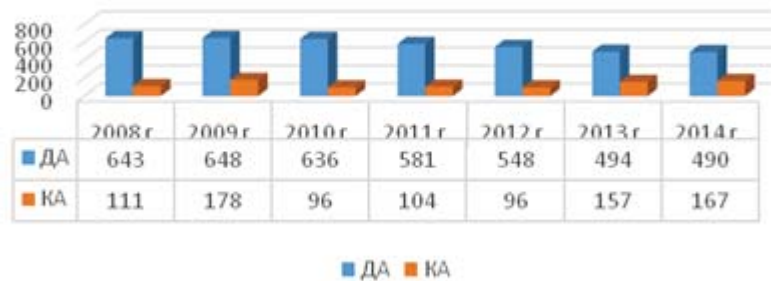
Изменение на ДА и КА в ДКЦ 1

ДА и КА в ДКЦ 2

ДА и КА в ДКЦ 3

ДА и КА в ДКЦ 4

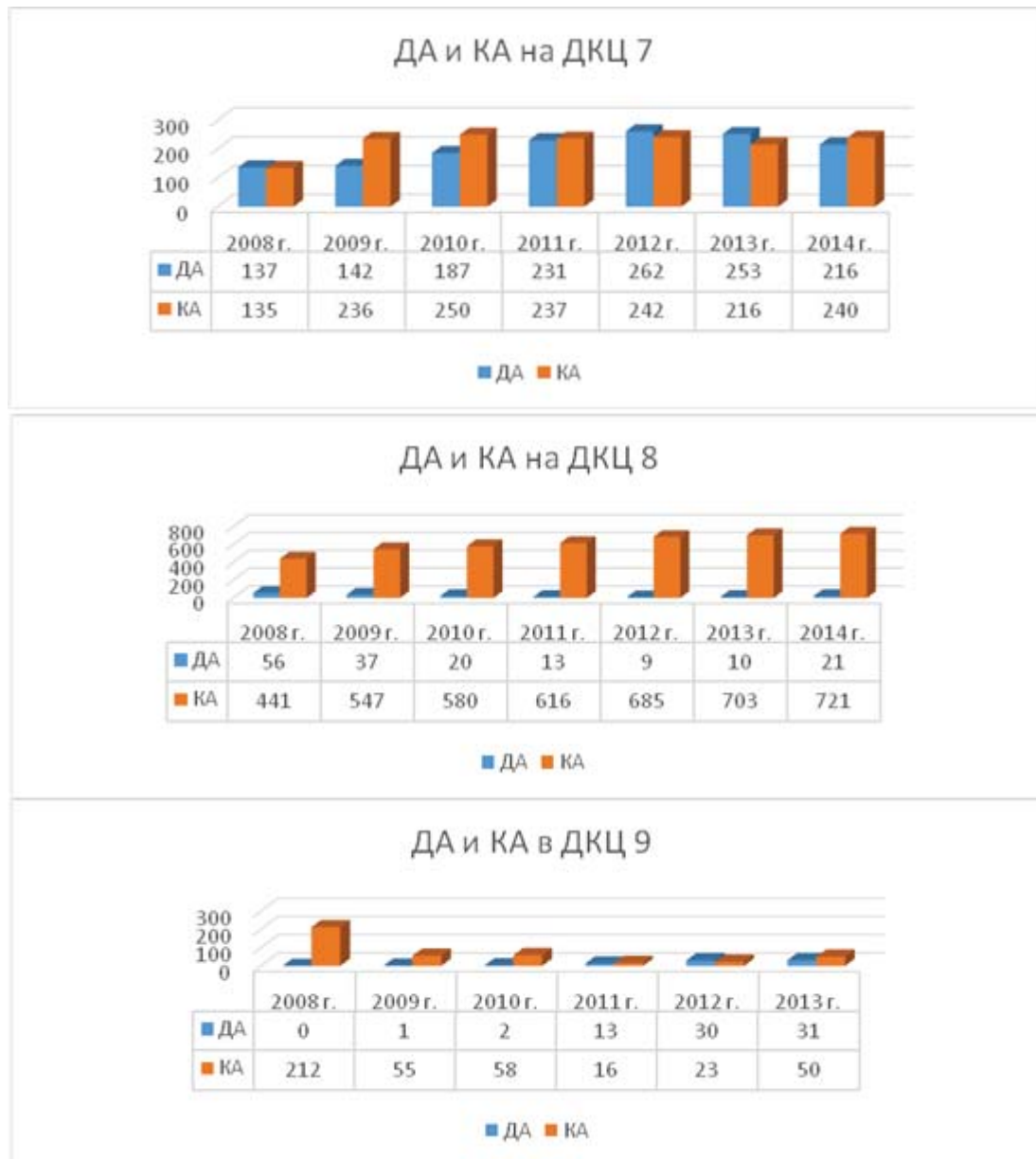

ДА и КА в ДКЦ 5

ДА и КА в ДКЦ 6

Фиг.1. Изменение на дълготрайните и краткотрайните активи на ДКЦ-тата в гр.Варна

За да може да се проследи изменението в материалните запаси, вземанията и паричните средства и заедно с това да се сравни с тенденциите в другите ДКЦ, може да се използват следните фигури: 2, 3, 4. Необходимо е делът на елементите на

краткотрайните активи да се представи като процент от общата сума на КА, за да може да се сравнява. Разбира се, сравнението е само ориентировъчно, защото освен дела е важна и абсолютната стойност на различните краткотрайни активи, но целта е да насочим вниманието си към по-нататъшно изследване на причините за вариациите в показателите.

На фиг.2. се вижда, че дялът на материалните запаси (МЗ) в 5 от анализираниите ДКЦ-та е незначителен или изобщо нямат материални запаси на склад. Други автори (Атанасов & Недев 2013) посочват, че и пловдивските общински ДКЦ-та (общо 9) също имат много малък, незначителен дял на МЗВ ДКЦ 1, ДКЦ 3 и ДКЦ 5 е налице по-голям дял (средно между 15 и 20 %) на материалните запаси, в сравнение с останалите. На фиг. 1 се вижда, че абсолютната стойност на материални запаси за тези 3 лечебни заведения се движи между 30 и 40 хил.лв. Вероятно тези ДКЦ-та извършват дейности, които имат по-голяма материалоемкост и нужда от поддържане на определени запаси на склад.

Фиг.2. Изменение на материалните запаси като процент от краткотрайните активи

Видно от фиг. 3 е , че в ДКЦ 1, ДКЦ 2 и ДКЦ 6 имат най-голям дял на краткосрочните вземания. Това е свързано с малкия дял на паричните средства и съответно влошената абсолютна ликвидност на тези лечебни заведения.

Фиг.3. Вземанията като процент от краткотрайните активи

Фиг.4. Парични средства като процент от краткотрайните активи

От фиг.4 може да се придобие представа за дела на абсолютно ликвидните средства в общата сума на краткотрайните активи. Най-голям дял на паричните

средства – 96 % има ДКЦ 8, при което е налице тенденция за задържане на много голям размер на свободните парични средства и съответно много висока стойност на коефициента за абсолютна ликвидност.

Показателите за интензивност на имуществото могат да се детайлизират по отделни видове дълготрайни и краткотрайни активи, с което се дава възможност да се прецени влиянието на отделните активи върху ефективността от функционирането на капитала.

В таблица 2 е представен относителния дял на дълготрайните активи спрямо общата сума на активите в процент.

Таблица 2.

Относителен дял на дълготрайните активи (ДА) в диагностично-консултативните центрове в град Варна

Дял на ДА в %	ДКЦ 1	ДКЦ 2	ДКЦ 3	ДКЦ 4	ДКЦ 5	ДКЦ 6	ДКЦ 7	ДКЦ 8	ДКЦ 9
Дял на ДА в % - средно за периода 2008 - 2014 г.	77	88.31	80.45	57.33	54.45	78.66	47.27	4.07	24.14
Дял на ДА в % за 2013 г.	77	88.57	75	51	54	86	50	1.4	38
Дял на ДА в % за 2014 г.	75.48	87.21	74.13	46	53.17	83	47.37	2.8	н/д

Относителният дял на дълготрайните активи, изчислен като средна стойност от относителните дялове на всичките девет лечебни заведения за целия анализиран период (2008 – 2014 г.) възлиза на 56.85%. Прави впечатление, че дела на ДА, изчислен само за общинските ДКЦ-та (средна стойност) е значително по-висок – 72.75%, отколкото общата средна стойност 56.85%. Анализът показва още, че частните лечебни заведения са инвестирали много по-малко средства в дълготрайни активи, отколкото общинските. За 2013 година, относителният дял на дълготрайните активи, изчислен като средна стойност за ДКЦ-тата бележи леко увеличение и възлиза на 57.89%. То се дължи най-вече на нарастването на дела на ДА в частните и в държавното ДКЦ-та. В същото време, средната стойност на дела на ДА през 2013 г. за общинските ДКЦ спада леко на 71.93 %.

4. Заключение

В резултат на направеното проучване могат да се формулират следните изводи: 1) делът на материалните запаси в 5 от анализирани ДКЦ-та е незначителен или изобщо нямат материални запаси на склад. В ДКЦ 1, ДКЦ 3 и ДКЦ 5 е налице по-голям дял (средно между 15 и 20 %) на материалните запаси, в сравнение с останалите. 2) ДКЦ 1, ДКЦ 2 и ДКЦ 6 имат най-голям дял на краткосрочните вземания. Това е свързано с малкия дял на паричните средства и съответно влошената абсолютна ликвидност на

тези лечебни заведения. 3) средния относителен дял на дълготрайните активи на варненските ДКЦ-та за периода 2008 – 2014 г., възлиза на 56.85%. 4) дела на ДА, изчислен само за общинските ДКЦ-та (средна стойност) е значително по-висок – 72.75%, отколкото общата средна стойност 56.85%. 5) частните лечебни заведения инвестират много по-малко средства в дълготрайни активи, отколкото общинските. 6) от 2013 г. се забелязва леко учеличение на дела на ДА в частните и държавното ДКЦ-та, и лек спад при общинските (71.93). 7) създаването на он-лайн база данни, съдържаща осреднени показатели за финансовото и имуществено състояние на българските предприятия е наложително и необходимо условие за подобряване на тяхната конкурентоспособност, чрез осигуряване на надеждна, точна и удобна за използване информация за сравнение.

По-големият или по-малък относителен дял на съответната групи активи не означава, че е нарушена имуществената структура на това предприятие. За да се стигне до такова заключение е необходимо да се направи сравнение между тази структура и структурата на съответния отрасъл, към който принадлежи предприятието. Тъй като в България все още няма единна информационна база данни финансово-счетоводни показатели (в т.ч. за имуществената структура), нито на отделни предприятия, нито на осреднени стойности на показатели по браншове (в т.ч. в сферата на здраеопазването), извършването на подобни сравнения се оказва трудоемка и сложна задача. Ето защо, считаме, че създаването на он-лайн база данни, съдържаща осреднени показатели за финансовото и имуществено състояние на българските предприятия е наложително и необходимо условие за подобряване на тяхната конкурентоспособност, чрез осигуряване на надеждна, точна и удобна за използване информация за сравнение.

Използвана литература

- Атанасов, Н. & Недев, П., 2013. Задлъжнялост и платежоспособност на медицинските ДКЦ-та на община Пловдив. *сп. Здравна икономика и мениджмънт*, (1), pp.8–29.
- Вачков, Ст., Т. Владимирова, Е.С. и кол, 2011. *Въведение във финансите*, Варна.
- Георгиев, В., 1992. Как да анализираме финансовото състояние на предприятието. *изд. сп. "Викон"*, р.8.
- Костова, Н., 2010. *Финансово-счетоводен анализ*, Варна: изд. "Актив – К".
- Тодоров, Г., 2003. *Финансово-счетоводен анализ*, ИК Стено.

ANALYSIS OF PROPERTY STRUCTURE OF MEDICAL DIAGNOSTIC CONSULTATIVE CENTERS IN VARNA

Lyubomira KOEVA-DIMITROVA¹

¹Department of Health Economics and Management, Medical University-Varna, Bulgaria
Lubomira@yahoo.com

Abstract. The production and financial performance of one company depend on the size of its assets and the aptness of the assets' proportion. The aim of this article is urged to make an external analysis of the asset structure of medical diagnostic and consultative centers (DCC) in Varna and on this basis to draw conclusions regarding their property structure. Subject of the study is the annual financial statements, published in the Commercial Register, of all 9 in number DCCs that are registered in Varna.

The names of DCC's are encoded with numbers from 1 to 9, with numbers from 1 to 7 are 6 DCCs, owned by the Municipality of Varna, one of them is a subsidiary of state-run hospital, with number 8 and 9 are private DCC's. Subject of the study are the assets and their proportion in the studied hospitals. The study covers 7 years - from year 2008 to year 2014. In the study are calculated and compared the indicators for intensity of the property as well as the relative share of the fixed assets obtained as an average value of the relative shares of all nine in number hospitals for the entire studied period.

The following important conclusions have been made: 1) The average relative share of fixed assets of Varna DCCs for the period 2008 – 2014 is 56.85%. 2) The proportion of FA calculated only for municipal DCC's (average value) is significantly higher - 72.75% compared to the overall average of 56.85%. 3) Private hospitals invest a lot less money in fixed assets than the municipal ones. 4) Since 2013 there is a slight increase of FA share in the private and the state-run DCC, and a slight decrease in the municipal ones (71.93). 5) The creation of an online database comprising of average indicators of the financial and property status of Bulgarian companies is essential and necessary condition for improving their competitiveness by providing reliable, accurate and usable information for comparison.

Key words: analysis, asset, property structure, diagnostic- consultative centers, health care organizations, Varna.